

Οι ελληνικές τράπεζες δεν κινδυνεύουν από την κρίση

Η φερεγγυότητα των ελληνικών τραπεζών δεν κινδυνεύει απ' αυτή την κρίση, διότι δεν υπάρχουν οι δίαυλοι για τη μετάδοση στην Ελλάδα των προβλημάτων που ανέκυψαν στις χώρες που επλήγησαν, τονίζει ο Χρ.Γκόρτσος γγ της ΕΕΤ στη συνέντευξη του στο in.gr.

Γι' αυτό «συνηθίζω να τονίζω ότι στην Ελλάδα (όπως και σε άλλες χώρες) δεν υπάρχει κρίση, αλλά αναταραχή ή αναστάτωση» προσθέτει.

Επισημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν έχουν στο χαρτοφυλάκιο τους «τοξικά ομόλογα», και μάλιστα προλαβαίνοντας και τους πλέον δύσπιστους τονίζει «δεν είχαν λόγο να επενδύσουν σε τέτοιου είδους ομόλογα», καθώς η ανάπτυξή τους τα τελευταία χρόνια βασίστηκε κυρίως στην στεγαστική και καταναλωτική πίστη.

Επίσης, αναφέρεται στην υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια και στη κερδοφορία τους, που σε συνδυασμό με την πολιτική διαχείρισης κινδύνων που ακολουθούν και τους κανόνες της εποπτικής αρχής (ΤτΕ) συμβάλλουν στη θωράκισή τους, με αποτέλεσμα να είναι ασφαλείς και οι καταθέτες τους.

Ο μοναδικός δίαυλος που αφορά την Ελλάδα είναι η αύξηση των επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά, εξηγεί ο Χρ.Γκόρτσος, αν και τονίζει ότι η εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών απ' αυτή για άντληση ρευστότητας «υπάρχει, αλλά είναι περιορισμένη».

Ακόμη, εξηγεί πώς ξέσπασε η κρίση, εντοπίζει την «ιστορική πρωτοτυπία της» και εκφράζει προβληματισμό ως προς την ορθότητα των κριτηρίων των διεθνών οίκων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την Ελλάδα η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση;

Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση έχει επηρεάσει, όπως αποδεικνύεται, το σύνολο της διεθνούς οικονομίας. Η έντασή της, όμως, είναι διαφορετική ανά κράτος, τόσο σε ό,τι αφορά τον πραγματικό τομέα της οικονομίας, δηλαδή την ανάπτυξη, την απασχόληση και τον πληθωρισμό, όσο και το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σε ό,τι αφορά τη χώρα μας, και ειδικά στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, οι συνθήκες σταθερότητάς του είναι υψηλότερες και, επομένως, δεν τίθεται ζήτημα ασφάλειας των τραπεζικών καταθέσεων. Αυτό οφείλεται σε περισσότερους λόγους:

Κατ' αρχήν, οι ελληνικές τράπεζες δεν έχουν στο χαρτοφυλάκιο τους, όπως οι τράπεζες του εξωτερικού που αντιμετώπισαν προβλήματα φερεγγυότητας, ομόλογα των οποίων οι τιμές έχουν μειωθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό, λόγω των αιτίων της πρόσφατης κρίσης, τα καλούμενα πλέον «τοξικά ομόλογα».

Συνεπώς, δεν είναι υποχρεωμένες να καταγράψουν ζημίες από τέτοια ομόλογα.

Να επισημάνω στο σημείο αυτό ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν λόγο να επενδύσουν σε τέτοιου είδους ομόλογα, καθώς η ανάπτυξή τους κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών βασίστηκε:

- στην επέκταση της δραστηριότητάς τους στη στεγαστική και την καταναλωτική πίστη, η οποία απελευθερώθηκε στην Ελλάδα την ίδια εποχή που ξένες τράπεζες άρχισαν να επενδύουν σε αυτά τα ομόλογα λόγω έλλειψης άλλων πηγών κερδοφορίας, καθώς και
- στη διεθνή τους δραστηριότητα που πολλαπλασιάστηκε.

Δεύτερον, οι ελληνικές τράπεζες διαθέτουν επαρκέστατα ίδια κεφάλαια, τα οποία αντανακλούν τον υψηλό δείκτη φερεγγυότητάς τους. Με απλά λόγια -για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με οικονομικούς όρους- η κεφαλαιακή επάρκεια μιας τράπεζας αντανάκλα τη δυνατότητά της να καλύψει τυχόν ζημιές που θα προκύψουν αν επέλθει οποιοσδήποτε κίνδυνος.

Επομένως, οι τράπεζες με υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια, όπως οι ελληνικές, είναι θωρακισμένες απέναντι στους κινδύνους, με αποτέλεσμα να είναι ασφαλείς και οι καταθέτες τους.

Επιπλέον, όπως προκύπτει και από τα πρόσφατα οικονομικά αποτελέσματα που δημοσίευσαν, οι ελληνικές τράπεζες, που ήταν κερδοφόρες τα προηγούμενα χρόνια, συνεχίζουν να παρουσιάζουν σημαντική κερδοφορία, κάτι που επίσης αποτελεί σοβαρή ένδειξη υγιούς λειτουργίας μιας τραπεζικής επιχείρησης.

Τι διαστάσεις πρέπει να λάβει η κρίση προκειμένου να «κλονιστούν» αυτές οι ασφαλείς συνθήκες; Ήδη οι πληροφορίες για αρνητικές συνέπειες στις οικονομίες ευρωπαϊκών κρατών πληθαίνουν ανησυχητικά.

Ως προς την ερώτησή σας, επιτρέψτε μου να επισημάνω ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν κινδυνεύουν από αυτήν την κρίση, διότι δεν υπάρχουν οι δίαυλοι για τη μετάδοση και στην Ελλάδα των προβλημάτων που ανέκυψαν στις χώρες που επλήγησαν κατά κύριο λόγο από την κρίση. Επομένως, κάτω από τις τρέχουσες συνθήκες, δεν θα μπορούσε κανείς να διαβλέψει «κλονισμό» των συνθηκών.

Ως προς τη διαπίστωση, εξάλλου, ότι η οικονομία άλλων ευρωπαϊκών κρατών έχει πληγεί από την κρίση, αυτό είναι γεγονός. Ορισμένα κράτη έχουν ήδη περάσει σε οικονομική ύφεση, κάτι το οποίο επισημαίνεται και από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία διατηρεί αμετάβλητα τα επιτόκιά της εδώ και μεγάλο διάστημα, μολονότι ο πληθωρισμός στην ευρωζώνη έχει αυξηθεί πάνω από τις τιμές-στόχους της.

Στην Ελλάδα, πάντως, οι επίσημες εκτιμήσεις για τα επόμενα τρίμηνα κάνουν λόγο για συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης, έστω και μειωμένης, ενώ σε καμία περίπτωση δεν υπάρχουν ενδείξεις ύφεσης.

Ταυτόχρονα, σε ορισμένα από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη υπάρχουν σοβαρά προβλήματα με την αφερεγγυότητα τραπεζών, που εκτέθηκαν στα αίτια της κρίσης. Αυτός είναι, εξάλλου, ο λόγος για τον οποίο τα επιτόκια της διατραπεζικής αγοράς σε ευρώ είναι υψηλότερα μετά την εκδήλωση της κρίσης.

Εξηγήστε μας με απλά λόγια πώς ξεκίνησε η κρίση και έλαβε τις σημερινές διαστάσεις

Σε πολύ απλούς όρους, η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση ξεκίνησε και εξελίχθηκε ως εξής:

Πρώτον, ήδη από τη δεκαετία του 1980 οι τράπεζες άρχισαν να πωλούν στεγαστικά δάνεια τους σε εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες εκδίδουν επί αυτών των δανείων ομόλογα, τα οποία στη συνέχεια πωλούν στο ευρύ επενδυτικό κοινό.

Πρόκειται για την πρακτική της «τιτλοποίησης απαιτήσεων», η οποία θεωρείται ευρύτατα ορθή τραπεζική πρακτική, καθώς μειώνει σειρά κινδύνων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο. Κατά τη διάρκεια, όμως, των τελευταίων ετών, η πρακτική αυτή έλαβε μεγάλες διαστάσεις, που είχαν ως τελικό αποτέλεσμα την έκδοση ομολόγων (τα «τοξικά ομόλογα») που βασίζονταν επί ομάδων ομολόγων που είχαν εκδοθεί βάσει της τιτλοποίησης.

Αυτά τα «τοξικά ομόλογα» δεν αποτελούσαν συνήθως αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε δευτερογενή αγορά, και επομένως, δεν υπήρχαν για αυτά πάντοτε τιμές. Επιπλέον, η πιστοληπτική ικανότητα του εκδότη τους βασιζόταν στην αξιολόγηση που έδιναν οι εξειδικευμένοι σε αυτό διεθνείς οίκοι, κάτω από συνθήκες που αποδείχθηκε ότι δεν ήταν πάντοτε ορθές. Συνεπώς, υπήρχε πρόβλημα αδιαφάνειας τιμών και εσφαλμένης εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου.

Δεύτερον, ο ομολογιούχος δανειστής (δηλαδή αυτός που αγοράζει το ομόλογο) εισπράττει περιοδικά τόκους, η πληρωμή των οποίων βασίζεται στο ότι ο αρχικός οφειλέτης (αυτός που πήρε το στεγαστικό δάνειο) θα πληρώσει τη δόση του κανονικά. Όταν, λοιπόν, στις ΗΠΑ, οι δανειολήπτες στεγαστικών δανείων, τα οποία είχαν τιτλοποιηθεί, άρχισαν να μην εκπληρώνουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις (για λόγους που αφορούσαν τόσο τους όρους χορήγησης των δανείων όσο και τις συνθήκες της οικονομίας της χώρας), οι τελικοί ομολογιούχοι δανειστές βρέθηκαν να έχουν στην κατοχή τους «τοξικά ομόλογα» με πολύ χαμηλή αποτίμηση.

Τρίτον, κάτοχοι τέτοιων τίτλων, και μάλιστα σε μεγάλη έκταση, ήταν και ορισμένες ξένες τράπεζες (δηλαδή αυτές που εκτέθηκαν στην κρίση), όπως και θυγατρικές τους στις οποίες οι τράπεζες είχαν δώσει εγγυήσεις αγοράς των τίτλων αν οι θυγατρικές αντιμετώπιζαν προβλήματα ρευστότητας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες,

- οι εν λόγω ξένες τράπεζες βρέθηκαν εκτεθειμένες σε σοβαρά προβλήματα τόσο φερεγγυότητας (διότι έπρεπε να καταγράψουν ζημίες από τα ομόλογα) όσο και ρευστότητας (που όφειλαν στις θυγατρικές τους),
- αυτό δημιούργησε συνθήκες αβεβαιότητας στην αγορά, καθώς δεν ήταν στην αρχή (καλοκαίρι 2007) γνωστό ποιες τράπεζες είχαν προβλήματα και σε ποια έκταση,
- με τη σειρά του, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αρχίσουν να ανεβαίνουν τα επιτόκια στη διατραπεζική αγορά,
- με περαιτέρω συνέπεια όσες τράπεζες είχαν μεγάλη εξάρτηση από αυτήν την αγορά να αντιμετωπίσουν νέα προβλήματα ρευστότητας και ορισμένες να περιέλθουν σε κατάσταση αφερεγγυότητας (όπως η Northern Rock στο Ηνωμένο Βασίλειο).

Στην Ελλάδα, ευτυχώς, δεν είχαμε παρά μόνο ελάχιστα τέτοια ομόλογα και μικρή σχετικά εξάρτηση των τραπεζών από τη διατραπεζική αγορά.

Σε ποσοστό αυτό το ελάχιστο μεταφράζεται...

Σε ορισμένες περιπτώσεις 0% και σε κάποιες άλλες περίπου 1% επί του συνολικού χαρτοφυλακίου. Δηλαδή η στάθμισή του, η σημασία του και, συνεπώς, η ζημιά που μπορεί να προκαλέσει είναι αμελητέα. Επίσης αμελητέα, για το σύνολο των ελληνικών τραπεζών, ήταν και η έκθεση σε ομόλογα που είχαν εκδώσει χρηματοπιστηριακές εταιρείες που πτώχευσαν, όπως η Lehman Brothers.

Ωστόσο κάποιες τράπεζες εξέδωσαν ανακοινώσεις, μιλώντας για δυνητική ζημιά λόγω μικρής έκθεσης σε ομόλογα εταιρειών που πτώχευσαν. Τι σημαίνει αυτό, για τον καταθέτη της τράπεζας;

Αυτό σημαίνει ότι τα ομόλογα αυτά θα τα διαγράψει από το χαρτοφυλάκιό της και θα τα καταγράψει στις ζημιές, με αποτέλεσμα τη μείωση της κερδοφορίας της στο βαθμό που αναλογεί. Για τον καταθέτη της τράπεζας δεν υπάρχει, όμως, καμία συνέπεια.

Αντίθετα, αυτοί που επηρεάζονται είναι όσοι επέλεξαν να επενδύσουν σε ατομικό επίπεδο σε τέτοια προϊόντα. Όποιος δηλαδή αγόρασε και έχει στον προσωπικό του λογαριασμό ομόλογα εταιρείας που πτώχευσε θα υποστεί τη συνέπεια της συγκεκριμένης επιλογής του.

Δυστυχώς, δεν είναι η πρώτη φορά που πτωχεύουν ακόμα και μεγάλες επιχειρήσεις, μετοχές και ομολογίες των οποίων περιέχοντο στο χαρτοφυλάκιο ιδιωτών πελατών. Να θυμίσω από το πρόσφατο παρελθόν, τη Swissair, την Enron ή την Parmalat.

Το γεγονός όμως ότι οι τράπεζες που «καταρρέουν» στην Ευρώπη μέχρι την προηγούμενη ημέρα εμφανίζονταν κραταιές και με σημαντικές «άμυνες» προκαλεί φόβο στους καταθέτες. Μπορεί αύριο μια ελληνική τράπεζα να πει «δεν ήταν σωστοί οι υπολογισμοί μας και τελικά δυστυχώς πτωχεύσαμε»;

Όχι. Όπως ανέφερα και προηγουμένως, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι επαρκώς θωρακισμένο. Σε αυτό συμβάλλουν, εκτός από τους λόγους που έχω ήδη αναφέρει, τόσο η πολιτική διαχείρισης κινδύνων των ίδιων των τραπεζών όσο και η εποπτική αρχή των τραπεζών, η Τράπεζα της Ελλάδος, στο πλαίσιο της βασικής πλέον αποστολής της που συνίσταται, βάσει του καταστατικού της, στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Πάντως, σε σχέση με τη διαπίστωσή σας θέλω να επισημάνω ότι εκείνο που αποτελεί την ιστορική πρωτοτυπία της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι ότι στο εξωτερικό «καταρρέουν», κατά κύριο λόγο, πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστηριακές εταιρείες που είχαν τον υψηλότερο δυνατό δείκτη πιστοληπτικής ικανότητας. Αυτό θα πρέπει στο μέλλον να απασχολήσει σοβαρά τις αρχές, καθώς θα πρέπει να αναθεωρηθούν τα κριτήρια βάσει των οποίων γίνονται οι αξιολογήσεις από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

Αρα μιλάμε για μια πολύ επικίνδυνη κρίση...

Ναι, αλλά εντοπισμένη κυρίως στις ΗΠΑ και σε όσους είχαν πολύ στενή σχέση με τα αμερικανικά πιστωτικά ιδρύματα. Δεν είναι εξάλλου συμπτωματικό το γεγονός ότι η μεγαλύτερη επίπτωση εκτός των Η.Π.Α. επήλθε, κυρίως, στο Ηνωμένο Βασίλειο, το χρηματοπιστωτικό σύστημα του οποίου είναι πολύ στενά συνδεδεμένο με εκείνο των ΗΠΑ.

Δηλαδή απροσπέλαστα τα σύνορα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από την κρίση;

Επαναλαμβάνω, η φερεγγυότητα των ελληνικών τραπεζών δεν κινδυνεύει από αυτήν την κρίση, διότι δεν υπάρχουν οι δίαυλοι για τη μετάδοση και στην Ελλάδα των προβλημάτων που ανέκυψαν στις χώρες που επλήγησαν κατά κύριο λόγο από την κρίση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο συνηθίζω να τονίζω ότι στην Ελλάδα (όπως και σε άλλες χώρες) δεν υπάρχει κρίση, αλλά αναταραχή ή αναστάτωση.

Ο μοναδικός δίαυλος που αφορά και την Ελλάδα είναι η αύξηση των επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά, η οποία δεν είναι ελληνική αλλά πανευρωπαϊκή. Το διατραπεζικό επιτόκιο για δανεισμό σε ευρώ καλείται EURIBOR, και αυτό έχει πράγματι αυξηθεί μετά την κρίση κατά περίπου 1% - 1,75% στις διάφορες χρονικές διάρκειες. Στο σημείο αυτό πρέπει, όμως να επισημανθεί, για μια ακόμα φορά, ότι εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από τη διατραπεζική αγορά για την άντληση ρευστότητας υπάρχει, αλλά είναι περιορισμένη.

Ποια είναι η κύρια πηγή δανεισμού τους;

Σε γενικές γραμμές, οι τράπεζες χρησιμοποιούν τέσσερις πηγές δικού τους δανεισμού για την άντληση ρευστότητας μέσω της οποίας προβαίνουν στο δανεισμό επιχειρήσεων και νοικοκυριών:

- τις καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού,
- τις καταθέσεις από τη διατραπεζική αγορά (δηλαδή από άλλες τράπεζες που έχουν πλεονάζουσα ρευστότητα),
- την έκδοση ομολόγων, και
- το δανεισμό από τη νομισματική τους αρχή, δηλαδή στην ελληνική περίπτωση (όπως και σε όλα τα κράτη μέλη της ευρωζώνης) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η βασική πηγή δανεισμού των ελληνικών τραπεζών ήταν και συνεχίζει να είναι οι καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού και, όπως προανέφερα, η εξάρτηση από τη διατραπεζική αγορά είναι περιορισμένη σε σχέση με άλλες τράπεζες του εξωτερικού.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το κόστος δανεισμού των τραπεζών έχει αυξηθεί και αυτό έχει αναπόφευκτα επιπτώσεις στο επιτόκιο δανεισμού νοικοκυριών και επιχειρήσεων.